

I 68
Ekspl. 5

Sam/6

SAMLINGER

TIL

Det Norske Folks

Sprog og Historie.

UDGIVNE

af

ET SAMFUND.

Sjette Bind.

CHRISTIANIA.

1839.

VII.

Nogle

ældgamle, hidtil ubekjendte, norske Slægt = Registre.

Nedenstaaende Slægtregistre findes i Cod. Nr. 22 Fol. i den arnamagnæanske Haandskrift-Samling. Den kaldes Adversaria Huitfeldiana, eller de Huitfeldske Optegnelser, og indeholder en heel Deel Notitser, Affskrifter af Diplomer, Excerpter o. s. v., Alt hørende til de nordiske Rigers Historie, skrevet med en Haand fra Slutningen af det 16de Aarhundrede, rimeligviis Arild Huitfeldts egen. Man seer tydelig, at disse Optegnelser ere skrevne paa løse Stykker Papiir, og maafee først af Arne Magnússon indbundne; thi nogle af Bladene ere beklippede, nogle ikke; nogle udgjøre blot et Dvart eller Octav-Ark, nogle ere lange og smale, andre kun meget smaae Lapper. Disse Slægtregistre findes, aldeles som de nedenfor ere redigerede, under Overskriften "af en gammel etlegg." Denne Utlæg eller Slægtrække har ganske sikkert staaet tilskrevet i en gammel norsk, nu tabt, Lov- eller Saga = Codex; thi det er vel neppe rimeligt, at der skulde have eksisteret en heel Slægtebog, da denne i saa Fald for sin Sjeldenheds Skyld enten af Huitfeld selv, eller af Andre, vilde have været affreven; ligesom man ei fjender Exempler paa flige Bøgers Tilværelse. Den Form, hvori Genealogierne findes redigerede, skyldes sandsynligviis Huitfeld. Man vil nemlig finde, at de fleste af Navnene staae enten i Genitiv eller Accusativ, hvilket tyder paa en Form, som den i Landnama = Bok og de fleste islandske Genealogier sædvanlige s. Ex. "Þórir var son hans, faðir Þorvalds króks, föður Ketils, föður Einars o. s. v. (Landn = B. 3die P. 13de K.) eller "hann gat Þóri, er gat Þorvald o. s. v. Huitfeld, som ei kjendte det gamle Sprogs Grammatik, har slavisk optegnet Navnene, saaledes som de stode, og derved er det Hele blevet til en Blanding af det ældre og nyere Sprog. Det havde været en let Sag, her at omsætte Alt paa gammelt Norsk, men for Nøiagtighedens Skyld valgte jeg at beholde Huitfeldts Skrivemaade, og kun, hvor denne var altfor vildledende, i Parenthes at tilføie det rette Navn.

Man vil mærke, at alle gennemgaaede Slægter have deres Hjem paa Søndmør, og at kun leilighedsviis Personer fra Fjordene eller Nordmør omtales. De meget specielle Notitser, som her meddeles, det gamle Sprog, det nøie Kjendskab til Gaarde og Steder, Alt vækker en stærk Formodning for Troværdigheden af Genealogierne,¹⁾ og det uagtet en af dem aldeles strider imod

1) Med Hensyn til Spørgsmaalet om deres Troværdighed var det interessant, om nogle af dette Tidsskrifts Læsere, der høre hjemme eller ere nøie kjendte paa Søndmør, vilde oplyse, hvorvidt der paa de

hvad Sagaerne have bevaret os. Baade i Landnama=Bok (2den P. 11te C.), Harald Haardr. S. 54 o. fl. St. heder det, at Erkebiskop Dystein's Fader Erlend Himalde var en Søn af Jon Starke paa Naasvold, Keirvold eller Keirjokul, at denne var en Søn af Harald Haardraades bekjendte Stallar Ulf Dspak'søn, der igjen var en Søn af Islændingen Dspak Dsvifersøn, den smukke Gudrun's Broder. Ulf var gift med Torun, en Syster af Kong Harald's Dronning Thora, og deres Datter Brigida var Oldemoder til Ulf Fly, der forekommer i Sverrers Saga. Arnmødlinge-Tallet i Fagurfskinna har aldeles det samme. Alligevel gjør nedenstaaende Genealogie Erlend Himalde til Søn af en Gvind Luse, Sigurd Gulnaalsfegge's Søn. Det er besynderligt nok, at der kan herse to saa forskjellige Beretninger om en saa mærkelig Mand's Forfædre, som Erkebiskop Dystein var, der vistnok selv havde de nøiagtigste Fortegnelser om sin Slægt og desuden var en af Landets Ypperste; dobbelt besynderligt er det, fordi den vidtløftigere Beretning bringer ham i Forbindelse med Kongehuset og Norges berømteste Slægt, Gizke=Ktten. Maae vi nu end her tillægge Sagaerne størst Troværdighed, saa kan man dog heller ikke paa den anden Side vide, om ikke i den ene eller anden Beretning en Stiffader kan være sat i Stedet for en virkelig Fader, eller om der ei i den kortere kan være et Kvindeled udeglemt. I alle Fald er denne Omstændighed mærkelig nok.

Til Gizke= eller Arnmødlinge= Slægtens Genealogie findes flere Oplysninger, der i Sagaerne savnes. I Nr. 1 omtales en Gudrid i Gizke, Karlshoveds Datter. Hendes Bestemoders Broder er gift med en Datter af Arne paa Tjorin, hvilken Arne ifølge Nr. 3 er Erkebiskop Dystein's Farbroder. Gudrid i Gizke maa altsaa antages at have levet paa K. Haakon Haakonsøns Tider, og har da rimeligviis været gift med den 1254 afdøde Peter Paalsøn i Gizke, en Søn af Paal Flida, og Sønesøn af Mikolaus Rufung, der igjen var en Sønesøn af Skofte Dgmundsøn. Ingensteds i Sagaerne findes det optegnet, hvad her i Nr. 5 og 6 fortælles, at Paal Skoftesøn af Gizke var gift med en Sigrid Thorkelsdatter, og at deres Datter Ingeborg i sit andet Egtekab var gift med Guttorm paa Rein. Det heder vel i Morkinskinna, at Paal Skoftesøns Hustru hedte Ragnhild (Fornm. Sögur VII S. 355), og ellers i Slægtregistrene bagved Harald Haardraades Saga i Heimskringla, at Guttorm først var gift med Hallkel Hufs Datter Etrid, siden med en Bergljot, men dermed er det ei sagt, at de samme Personer ikke indløde sig i flere Egtekaber. Ligeledes underrettes vi her om, at Paal Skoftesøn skrev sig, foruden til Gizke, ogsaa til Aare i Søkloven, som han altsaa maa have eiet. En anden Omstændighed, hvori nærværende Slægtregistre afvige fra Sagaerne, eller nøiere oplyse dem, er den, at Kong Magnus Barfods Moder her siges at være Datter af en Ragnvald Jarl i Gudø, (ikke, som som i Sagaerne Thora Jonsdatter eller Arnesdatter), og (siden?) gift med Bjot Jarl. Ellers maa her være en Forvirring indtruffet; thi hendes Søn Nlaf siges at være gift med en Syster (Halvsyster) af Magnus Barfod,

betegnede Steder virkelig findes eller har i sin Tid været Kæmpehøie, ligesaa og hvorvidt de nævnte Personers Navne leve i Folkesagnet.

Datter af Arnthor paa Bremsnæs; dette er en Umulighed, thi i saa Fald var han gift med sin Søster. Jarle-Titelen, som tillægges Egot, Ragnvald og Eilif, synes ogsaa at være temmelig problematisk, da der paa Olaf Kyrræs og Magnus Barfods Eider neppe gives en eneste Jarl i Norge. Dog synes saadanne Omstændigheder ikke i det Bæsfentlige at burde kunne rokke Genealogiernes Troværdighed, da man selv i senere Beretninger, ja i Annalerne, har Exempler paa Sligt, f. Ex. hvad der fortælles om at Audun Hestakorn blev Jarl; og hvad Uovereensstemmelse i Navn angaaer, da kaldes f. Ex. i Fagurskinna den Datter af Erling Skjalgsøn, der egtede Thorberg Arnesøn, Astrid hin arbaarne, medens hun i Olaf den Helliges Saga kaldes Ragnhild.

Nr. 2, 3, 4; 5—10 ere indbyrdes sammenhængende, og den Omstændighed, at bekjendte Mænd, som Erkebiskop Dystein og Paal Skostesøn omtales, kan saaledes tjene som Nøgle til at udfinde de øvrige Personers Levetid. Dystein døde 1188, han kan da have været en gammel Mand, henimod de 70, altsaa er han født ved 1120; sideordnet med ham staaer Gudrid Berse-datter, der i 5te Led nedstammer fra Ketil Molla; denne maa altsaa være født henved 958, naar Generationen regnes til 33 Aar. Da Arnthor Gaddabein i Nr. 2 lod sig døbe og opreiste en Kirke, har han vel levet paa Olaf den Helliges Tid, henved 1020; hans Oldefader Haanes og dennes Brødre ere da vel fødte imellem 890 og 900. Hans Sønesøn Lodmund er maaffee født 1053. Ottar paa Rifa og Sigurd Gulnaalsfegge ere sideordnede med Ketil Hælb; alle tre ere altsaa fødte 1024. Paal Skostesøn maa være født inden hans Fader under Magnus Barfod forlod Norge, altsaa henved 1093; han staaer sideordnet med Olaf Ejetsøn, der i 3die Led nedstammer fra Baard; denne er da født henved 990, og hans Fader 960, hvilket passer nøie med den Omstændighed, at de ere høilagte paa hedensk Wiis. I 5te Led fra samme Olaf nedstammer Baard (Bergthor) Baardsøn, der altsaa er født c. 1254; heraf kan igjen sluttes, at Registeret er forfattet efter 1300. Næssia Konning, Arne paa Krosbrekkes Stamfader paa mødrene og Ravn i Heimdal, hans Stamfader paa fædrene Side, begge i 7de Led, blive samtidige. Solweig, Arnes Hustru, er sideordnet med ham, hendes Oldefader Thorer er altsaa samtidig med Arnes Oldefader Egot, født 1060. Hendes Farbrøders Reise til Jerusalem maa have fundet Sted ved Aar 1200. Baard eller Bergthor Baardsøn er gift, altsaa sideordnet med Ragnhild Halvardsdatter; hendes Mormoder Astrid Eriksdatter bliver altsaa samtidig med Arne paa Krosbrekka, og Astrids Fader, Erik paa Helgebostad, samtidig med Sigrid Kolbjørnsdatter og Jon Usgautsøn, altsaa født omtrent 1159. Erik nedstammer i 5te Led fra Herbjørn, der ligger i Haugen paa Drifsvik; Herbjørn bliver saaledes samtidig med Baard, Næssiakonnings Søn, født omtrent 994. Nr. 11 hører ikke sammen med noget af de øvrige, men Tidsregningen lader sig dog bestemme derved, at Stamfaderen Grims Sønesøn antog Christendommen, levede altsaa ved 1020 og maa være født 987; hans Bedstefader er da født 921, og hans Utlinger i femte Led 1152. De to sidste Register staae aldeles isolerede og uden indre Kjendetegn paa deres Tidsregning, med mindre den i Nr. 12 nævnte Ragnvald Jarl i Dale skulde være den samme som Nr. 5's Ragnvald Jarl i Gudøi, født omtrent 1027.

Adversaria Huitfeldiana er en Bog, som nutildags neppe Noget falder paa at see i. Ved et Tilfælde blev jeg disse Slægtregister vaer, og besluttede at affrive og udgive dem, for at redde dem fra Forglemmelse. Nogle og det ei uvigtige Oplysninger meddele de allerede, som ovenfor bemærket, og flere kan man maaskee i Tidens Løb komme til at hente af dem.

J. U. Munch.

1.

Ups. Haslunge. Hanef (Alle tre Brødre).

Tosten Triugnes.

Erifer Krokfoter.

Arstær (Arnljótr) Gaddabein som tok uid kristni ok reisti kirku i Upsvig¹⁾ och otte hand Upsvig all och Upsaga,²⁾ Helle och Hedens gorde³⁾ til Ddal.

Dttar.

Lodmunder.

2.

Ketill Mollu ligger i Vinreid⁴⁾ aatte Vinreid ok Helgeim til odals ok eigu.

Amund Akraspiller.

Ketil haulde.

Son Skualdra.

Berse, uxor Brynilde, Biarnadotter ij Tobarfyrd. ⁵⁾

Ingebiorg Bersa-
dotter a Ddra-
berg. ⁶⁾

Sigurdr Bersason, uxor
Ingerid, dotter Arna
a Tiornin. ⁷⁾

Gudrid.

Karl hafud (Karlshöfuð).

Gudrid i Gizla.

3.

Sigurdr Gulnaalsfeggi.

Dvindar lusa (Bivindr lúsi).

Arna (Arni) a Tiornin. (see Nr. 1).
uxor Arno filia Ketils a Laudum ⁸⁾
(De aatte under sig Tiornin, Kellingin, ⁹⁾ Sultar halfar, och Bio-
rastader adt eigu och adt odle).

Erlendr.

Disstein archiepiscopus.

4.

Dttar a Risflu,¹⁰⁾ aatte Tiornin.

Ketil a Laudum.

Arno, maritus Arna a Tiornin. (see Nr. 1 og 3).

5.

Nesfia konning.¹¹⁾

Barðer, ligger i hougén paa Barðarstad,¹²⁾ han aatte all Roma¹³⁾ oc halfft Strandarvig och Gudøij och Hundeid a Vig.

Eilifer Jarl, ligger i Eilifsvig i Gudøij.

Tosten Blafotr ligger paa Hundeid.

Pioter Jarl, ux. filia Magnald Jarls paa
Gudøij, moder Magnus Barfots.

Olaver, ux. Borgnar (Borgný), filia
Andors (Arnþórs) a Brimsnesi,¹⁴⁾
syster Magnus Barfots.

Kolbiorn po Greipstad,¹⁵⁾ ux. Ingibjorg, filia Paals a Arum¹⁶⁾ (see Nr. 6) och Sigridar Tor-
kelsdottur paa Fogl,¹⁷⁾ hun bleff anden gang gift med Gudorm a Reini fæderfader Skula hertoga.
Dttar. Gudleif. Hakon. Sigridi (Sigríðr). Ingu
m. Jon As- (Inga).
gautsøn.

Isak prest. Bard Gæig. Arne po Krossbreck,¹⁸⁾ ux. Solveig, dotter Gamla a Belli¹⁹⁾ och Toro
Gudbrandsdottur. (see Nr. 8).

Ellend (Ertendr). Peter. Kolbiorn. Andor (Arnþórr). Arna (Arni). Magnild. Magnild. In-
m. Bar- geborg. So-
ber po ronne. (Ló-
Barðerstad. runn).

Barðer, ux. Ragnild, filia Halvards i Lid.²⁰⁾ (see Nr. 9).

6.

Skofte af Biska.

Paal, ux. Sigrid Torkelsdatter paa Fogl. (see Nr. 5).

Sigrid, m. Gudmunder a
Stadeimi²¹⁾ ij Nordale.

Ingeborg,
m. 1. Kolbiorn a Grebstad. (see Nr. 5).

2. Guttorm a Reini

Usgautr Raud a Sult.

faderfader Skula hertoga.

7.

Raffn, som ligger i Hual i Heimdal. ²²⁾

Trollu = Hæriolff.

Torstein.

Olaf.

Gudmund.

Usgaut.

Son.

Arne a Krosbrek. (see Nr. 5).

8.

Lore (Þórir) a Loe, ²³⁾ Lendermand.

Gudbrandr, Lendermand.

Loro (Þóra).
m. Gamle a Belli.

(Fire) Søner, alle Lendermend, de fire;
holde 4 Sueiner och de to foro vth til
Torsalaheimi och kom albrig igjen.

Solveig, m. Arne a Kros-
brek. (see Nr. 5).

9.

Son Drumba,

ux. Astrid, dotter Eriks a Helgebofstad. ²⁴⁾ (see Nr. 10).

Halkatta, m. Havarder (Halvardr) i Lid. (see Nr. 5).

Ragnith, m. Berdor (eller Barder, see Nr. 5).

10.

Herbiarnar (Herbjörn), ligger i Haugen i Driffsvig, ²⁵⁾ aatte thil eign och odal Helgebofstad och
Holm och Sterrin.

Brusa (Brúsi).

Grimer.

Biarnar (Björn).

Helga (Helgi).

Erik paa Helgebofstad.

Astrid. (see Nr. 9).

11.

Grimer, ligger ij Hougén paa Hiortal²⁶⁾ po Søndmør.

Ketil.

Toralder, som tok vid kristni.

Turid Hallentin.

Skald Berse.

Tuesb (forte Turid), m. Karl paa Straumseim.²⁷⁾

Heden Karlson, han aatte vnder sig Hiortal oc Straumseim oc Haffuenes²⁸⁾ thil odall och eige.

Griotgarder Hedensøn.

Berdor (Bergþórr) a Juulæimi (forte Imheim),²⁹⁾ ux. Margrete dotter Jons a Uke och Randidar Ulfsdottur.

12.

Rognald Jarl ij Dale.³⁰⁾ — Rud (Raader).

Disstein Brockfell, ux. filia Ivars hins gamle ij Sundby.³¹⁾

Bardor (Bárðr eller Bergþórr) Brockfeller, ux. filia Ustriders i Rundi.³²⁾

Carl, ux. Forunnar (Jórunn) Torfelsdotter a Myrasætre.³³⁾

13.

Uene a Myrasætre, ux. Haldis dotter Torgeirs hins gamla a Flodaare.³⁴⁾

Anmærninger.

- 1) Upsvik, nu Drvig, ligger i Strands Præstegjæld paa Søndmør; eller som det i Kefak Bolts Fordebog hedder, Pædhers kirkiusokn a Strandenne. Paa Drvig stod virkelig i ældre Tider Sognets gamle Kirke, hvortil ogsaa Nordbalden sognebe, see Strøms Søndmør II, S. 221., Krafts Beskrivelse V D. S. 113.
- 2) Upsaga eller Upsagi maa være det nu værende Opsaug, som i Fortegnelsen over Gaardene i Strands Præstegjæld hos Strøm (II. S. 230) nævnes umiddelbar efter Drvig.
- 3) Hedensgorde, Hezinsgerði, er rimeligvis Hæsfegjære i Strands Sogn. Helle nævnes ikke i Gaardfortegnelsen, men maa vel have ligget i Nærheden, hvis det ellers ikke skulde være Helben paa Nørvege i Borgunds Sogn.
- 4) Vinreid, nu Vereid, er den Gaard, hvor Sloppens Hovedkirke i Nordfjord staaer; om Helghelm er Helgem Anner til Jøstfers Præstegjæld i Søndfjord, eller er en Gaard i Vinreid Hovedsogn, er uvis. Det sidste synes dog rimeligst, da det i Bergens Kalvstind Side 15, hvor Vinreids Preste = Indtægt opregnes, hedder: Item gaf sira simunn halft Þridia j hælghæimi seer til artijar halldz.

- 5) Toðrarsfjorðr, nu Tassjord, nderst i Nordal Sogn, Søndmør.
- 6) Orraberg, maastee Nareberg i Sande eller Indre Holmedals Sogn, Søndfjord.
- 7) Tiopin eller Tiopin, maastee Tjersøen eller Tirøen i Borgunds Prestegjæld, Søndmør.
- 8) Ved Hlaðir, á Hlößum menes vel her Lade i Bellebal, Søkelvens Sogn, Ørstaugs Prestegjæld.
- 9) Kellingin, nu Kellingen, ligger i Dalsbygden, i Nordal Sogn; Björastaðir, nu Bjørstad, og Sultar, nu Sulte, i Baldalen i samme Sogn. Paa Sulte staaer nu et lidet Capel, der 1811 er flyttet hid fra den lidt høiere oppe liggende Gaard Døvings; i Oldtiden derimod stod Kirken paa Sultar, ifølge Nislaß Bolt's Fordebog.
- 10) Nifla har jeg ei kunnet opdage.
- 11) Om dette er et Egennavn, eller kun skal betegne at Waards Fader var Næskonge, er usikkert.
- 12) Barðarstað, Bárðarstaðir, nu rimeligviis Barstad i Hareids Sogn, Ulfsteens Prestegjæld, efter hvilken en heel Grend kaldes Barstadvlig.
- 13) Roma maa sandsynligviis enten søges ved Rommestrand eller ved Remmen, ogsaa kaldet Rømsen, begge i Hareids Sogn, Ulfsteens Prestegjæld. Strandarvik findes ikke. Gudøj kaldes i Fortegnelsen over Sigte = Godset endnu Gudøen, nu Gods, og er en af Ærne i Borgunds Hovedsogn. Hundeid ligger i Søkelvens Sogn, Ørstaugs Prestegjæld. Bygdelaget, hvori det ligger, heber endnu Hundeid = Biig.
- 14) Brimises forekommer ogsaa i Nislaß Bolt's Fordebog. Det henhører der til Afrøyar skipreiða; nu heber det Bremenæs, og ligger ved Sognekirken af samme Navn paa Uverø i Kvernæs Prestegjæld, Mæegs Thinglaug, Nordmør.
- 15) Grebstað, Greipstaðir, nu Grebstað i Søkelvens Sogn.
- 16) Aurar, nu Aure eller Aure i Grebstaddalen, Søkelvens Sogn, Ørstaugs Prestegjæld. Her staaer Sognets Kirke, der i daglig Tale benævnes efter Gaarden, ikke efter Sognet. Aura kirkjusokn nævnes i Nislaß Bolt's Fordebog.
- 17) Fogl kan ei være Fugløen i Kvernæs Prestegjæld, Nordmør, da denne er ubeboet; dog kan intet lignende Navn nu opdages i Matrikulen.
- 18) Krossbrekka, nu Korsbrefke i Sønelvens Sogn, Nordalens Prestegjæld. Her stod Sognekirken indtil 1726.
- 19) Velli, Dativ af Völlr, nu Velle i Bellebal, Søkelvens Sogn.
- 20) Vid, Hlið. Af dette Navn findes mange Gaarde, f. Ex. Vie i Skaue Sogn, Borgunds Prestegjæld, Vie i Dalsfjord, Voibens Prestegjæld, o. fl. Det er saaledes vanskeligt at sige, hvilken Gaard her er meent.
- 21) Stadeim ligger i Sønelvsdal, Sønelvens Sogn, Nordals Prestegjæld. Forekommer ogsaa i Nislaß Bolt's Fordebog.
- 22) Hvor disse Steber ere beliggende, har jeg forgjeves eftersøgt.
- 23) Maastee Voen (Lóði) i Voens Sogn, Stoppens Prestegjæld, Nordfjord, hvis det ikke skalde være Langeloe i Strands Prestegjæld, Søndmør.
- 24) Helgibólstaðr, nu Helgebofstað, ligger i Sønelvens Sogn, Nordal.
- 25) Drivsvig eller Drivvig findes paa Nørvs i Borgunds Sogn. Holm og Sterrin har jeg ei kunnet finde.
- 26) Hjortdal ligger i Bellebal, Søkelvens Sogn, Ørstaug Prestegjæld.
- 27) Straumsheimr, nu Strømseim, ligeledes i Søkelven, ved Søkelvsfjord.
- 28) Passuenes har jeg ei kunnet finde.

194 Nogle ældgamle, hidtil ubekjendte, norske Slægt-Registre.

- 29) Da Huitfeldt her ikke er paa det Rene med, om Navnet skal læses Tuulæim eller Tmheim, ledes vi paa den rimelige Gissning, at Originalen har havt Imileimum, hvilket Navn ogsaa forekommer i Aslak Bolt's Fordebog blandt Gaardene i Peders Kirkesogn i Borgund. Gaarden heber nu Emlem, ligger i Emlems Bygd, Borgunds Hovedsogn. — Ake har jeg ei kunnet finde. Maaskee det skulde være Nakre i Harams Sogn.
- 30) Af Navnet Dal ere der saa mange Gaarde, at det bliver umuligt at bestemme, hvilken her menes.
- 31) Sundby har jeg ei kunnet finde.
- 32) Rundi, nu rimeligvis Runde paa Rundsø i Herrø Sogn, hvor Fyrtaarnet er anlagt.
- 33) Myrasetr, nu Myrset, i Søkeldens Sogn,
- 34) Klobaar, maaskee Klobal i Geranger Sogn, Nordal.

